

Vrijednost popravljivanja međuljudskih odnosa

Hatib: dr. Ibrahim b. Muhammed el-Hukajl

7. zul-kade 1447. po Hidžri / 24. april 2026.

Hvala Allahu, i neka su salavat i selam na Njegovog vjerovjesnika i odabranika Muhammeda, sina Abdullahovog, na njegovu porodicu i ashabe, i na one koji slijede njegovu uputu.

Allahova uputa i milost prema vjernicima ogleda se u tome što je ujedinio njihovu riječ kroz islam i povezoao njihova srca kroz iman. Time je sastavio ono što je bilo rasuto među njima, otklonio njihovu međusobnu mržnju i izljevio njihova prsa, pa su postali braća u Allahovoj vjeri, međusobno se voleći, družeći i pomažući – poput građevine čiji se dijelovi međusobno učvršćuju.

Uzvišeni kaže: “Sjetite se blagodati Allahove prema vama, kada ste bili neprijatelji, pa je On sjedinio srca vaša i postali ste, Njegovom milošću, braća!” (Alu Imran, 103)

“I On je sjedinio srca njihova. Da si ti potrošio sve ono što na Zemlji postoji, ti ne bi sjedinio srca njihova, ali ih je Allah sjedinio. On je zaista silan i mudar.” (El-Enfal, 63)

Ne postoji nijedan put koji povećava povezanost vjernika, jača njihovu međusobnu vezu i vodi njihovom jedinstvu i slozi, a da ga šerijat nije propisao – bilo kao obavezu ili kao pohvalno djelo. Isto tako, ne postoji nijedan put koji vodi razilaženju i podjelama, mržnji i zlopamćenju, prekidanju veza i netrpeljivosti, a da ga šerijat nije zabranio, zatvorio njegove puteve i spriječio sredstva koja do njega vode.

Imajući to u vidu, šerijat naredio da se čini dobročinstvo i održavaju rodbinske veze, a zabranio je neposlušnost prema roditeljima i prekidanje odnosa; naredio je širenje selama, hranjenje drugih, ljubav radi Allaha, posjećivanje u Njegovo ime, odazivanje na poziv, naredio je da se onome ko kihne kaže: “Jerhamukallah! – Allah ti se smilovao!”, naredio je obilazak bolesnika, praćenje dženaze, te čuvanje prava porodice, rodbine i komšija.

Muslimanu je propisano da poštuje prava svog brata muslimana, za što će biti nagrađen, kao što treba da se pridržava mnogih adaba i moralnih vrijednosti koje jačaju veze, održavaju bliskost i povećavaju međusobnu ljubav i naklonost među ljudima.

Šerijat je zabranio ismijavanje i ponižavanje drugih, ruganje, ogovaranje i prenošenje tuđih riječi (nemimet), potvaranje i klevetu, vrijeđanje i psovanje, laž i bespotrebno prepiranje, razvrat i svađanje, kao i sve druge riječi i postupke koji uzrokuju mržnju i sukobe, te raspiruju vatru zlobe i neprijateljstva među ljudima.

Uprkos svim ovim šerijatskim mjerama opreza kojima islam odgaja svoje sljedbenike, čovjek, živeći u užurbanom životu i noseći se s njegovim problemima, neminovno biva pogođen ljutnjom, zaboravom i nemarom, pa se desi da povrijedi svoga brata riječju ili djelom u trenutku slabosti, kada ne uspije obuzdati sebe i smiriti nalet srdžbe.

Kako takva greška ne bi dovela do svađe i prekida odnosa – koje šejtan pothranjuje i raspiruje – islam je odredio velike nagrade za blagost, savladavanje srdžbe i opraštanje ljudima. Uzvišeni Allah obećao je onima koji savladavaju srdžbu i opraštaju ljudima Džennet čija je širina poput nebesa i Zemlje, a onome koji je učinio nepravdu naređeno je da je otkloni, da ispravi svoju grešku i da se izvini onome kome je nepravda učinjena.

To su veličanstveni i uzvišeni božanski propisi – kada bi ih ljudi primjenjivali, šejtan ne bi našao puta do čovjeka, niti bi među njima nastajali raskoli i sukobi. Međutim, iako je šejtan izgubio nadu da će ga klanjači obožavati, nije izgubio nadu da će ih zavaditi, unijeti među njih razdor i neslogu, te ih pogoditi neprijateljstvom i sukobima.

Zato prijestupniku uljepšava njegovo loše djelo, podstiče ga da ustraje u svojoj grešci i neznanju, dok onoga kome je nepravda učinjena navodi da traži osvetu, da uzme svoje pravo i uzvrati onome ko ga je povrijedio, te da mu ne oprost.

Tada se među njima šire svađe i podjele iz kojih nastaju mržnja i prekid odnosa, a to može dovesti čak i do nasilja i međusobnog sukobljavanja.

Zbog toga je islam naredio popravljavanje međuljudskih odnosa. Također je onima koji mire ljude dozvolio ono što je drugima zabranjeno, te je za ovu veliku zadaću odredio ogromne nagrade.

Naredba o popravljaju međuljudskih odnosa izrečena je u ajetima: “Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice” (El-Enfal, 1);

“Vjernici su doista braća, pa izmirite svoja dva brata” (El-Hudžurat, 10);

“...onda se oni neće ogriješiti ako se međusobno nagode, a nagodba je bolja” (En-Nisa, 128).

Izmirenje zavađenih bolje je od činjenja dobrovoljnih ibadeta, jer popravljanje odnosa među ljudima donosi opću korist – postaje uzrok ponovnog povezivanja pokidanih rodbinskih veza, posjećivanja braće koja su bila zapostavljena, te čišćenja srca od nečistoća mržnje i zlobe koje su se u njima nakupile. Sve to vodi jačanju društva i njegovoj snazi kroz međusobnu složnost i povezanost njegovih članova.

Ebu Derda, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Hoćete li da vas obavijestim o nečemu što je na većem stepenu od posta, namaza i sadake?” Prisutni su rekli: “Svakako.” “Popravljanje međusobnih odnosa, a kvarenje međusobnih odnosa je ono što uništava”, rekao je Poslanik. (Ebu Davud)

Izmirivanje ljudi ubraja se u sadaku, prema riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Svakog dana kada sunce izađe, čovjek je za svaki zglob dužan dati sadaku – pomiriti dvojicu je sadaka.” (Buhari i Muslim)

Imam Nevevi, rahimehullah, rekao je: “Značenje riječi ‘pomiriti dvojicu’ jeste da ih izmiriš pravedno.”

Zbog velike važnosti popravljanja odnosa među ljudima, onima koji mire dozvoljeno je ono što je drugima zabranjeno. Tako nije dozvoljeno da dvojica potajno govore mimo trećeg, osim ako je cilj tog razgovora pomirenje među njima. Uzvišeni Allah pokudio je većinu takvih tajnih razgovora, osim onih koji vode do dobra i pomirenja: “Nema dobra u mnogim njihovim potajnim govorima, osim u govoru onog ko traži da se sadaka udjeljuje, ili dobro čini, ili uspostavlja mir među ljudima” (En-Nisa, 114);

“O vi koji vjerujete, kada se među sobom došaptavate, ne došaptavajte se o grijehu, neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već se došaptavajte o dobročinstvu i bogobožnosti, i bojte se Allaha, pred Kojim ćete okupljeni biti” (El-Mudžadela, 9).

Jedan od najvećih oblika razgovora koji ima dobročinstven karakter i ukazuje na bogobožnost jeste razgovor koji ima za cilj pomirenje muslimana.

Onaj koji miri ljude ponekad može imati potrebu da se posluži određenom vrstom neistine kako bi približio zavađene strane, uklonio među njima mržnju i pripremio njihova srca za prihvatanje pomirenja i oprost. To može biti, naprimjer, da jednom od njih kaže kako ga drugi spominje samo po dobru, da želi pomirenje i da mu je stalo do bliskosti i međusobne ljubavi – iako to u stvarnosti nije u potpunosti tako. Ili, ako ga jedan od njih upita da li ga je drugi spominjao po lošem, pa on to negira iako jeste – ne želeći time ništa drugo osim ugasiti vatru sukoba i ukloniti uzroke razdora.

U ovakvoj situaciji data je olakšica uprkos općoj zabrani laži. Na to ukazuje hadis Ummu Kulsum bint Ukbe, radijallahu anha, koja kaže da je čula Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: “Nije lažac onaj koji miri ljude pa prenosi dobro ili govori dobro.” (Buhari i Muslim)

Nuajm b. Hammad rekao je: “Rekao sam Sufjanu b. Ujejni: ‘Šta misliš o čovjeku koji mi se izvinjava za nešto što je možda učinio, pa ublaži govor kako bi me zadovoljio – da li je grešan?’ On reče: ‘Nije. Zar nisi čuo riječi: ‘Nije lažac onaj koji govori dobro ili miri među ljudima?’ A Uzvišeni Allah kaže: ‘Nema dobra u mnogim njihovim potajnim govorima, osim u govoru onog ko traži da se sadaka udjeljuje, ili dobro čini, ili uspostavlja mir među ljudima’ (En-Nisa, 114). Njegovo nastojanje da popravi odnose među ljudima bolje je ako to čini radi Allaha i iz želje da spriječi štetu među muslimanima, i preče mu je nego da se izlaže neprijateljstvu i mržnji svoga brata – jer mržnja razara vjeru.’

Upitao sam: ‘Zar onaj ko kaže ono što nije bilo ne laže?’, a on reče: ‘Ne, lažac je onaj koji griješi, dok onaj koji ima nagradu – nije. Zar nisi čuo riječi Ibrahima, alejhis-selam: ‘Ja sam bolestan’ (Es-Saffat, 89), i: ‘To je učinio ovaj najveći od njih’ (El-Enbija, 63), i riječi Jusufa, alejhis-selam, njegovoj braći: ‘Vi ste, doista, kradljivci’ (Jusuf, 70) – a oni nisu ukrali, niti je Jusuf time bio grešan, jer nije želio ništa osim dobro. Uzvišeni kaže: ‘Tako smo, eto, u Jusufovu korist varku napravili’ (Jusuf, 76).

Također, dva meleka rekla su Davudu, alejhis-selam: ‘Mi smo dvojica parničara, jedan drugom smo nepravdu učinili, pa nam po pravdi presudi’ (Sad, 22) – iako nisu bili stvarni parničari, već su željeli dobro i ispravno značenje.”

Štaviše, onome koji miri zavađene nije dozvoljeno da govori istinu ako bi ta istina rasplamsala vatru smutnje među njima i dodatno produbila njihov razdor. Onaj ko prenosi riječi među ljudima s ciljem kvarenja odnosa naziva se nemmam, pa makar bilo istina ono što prenosi. Nemimet spada u velike grijehe, a u vjerodostojnom hadisu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stoji da takav neće ući u Džennet.

Zbog toga se ponekad onome koji miri zabranjuje istina ako šteti njegovoj ulozi u pomirenju, dok mu se dozvoljava određena vrsta neistine ako ona vodi popravljaju odnosa među ljudima. U tom kontekstu Ibn Babevejh, rahimehullah, rekao je: “Uzvišeni Allah voli neistinu u pomirenju, a prezire istinu u kvarenju odnosa.”

Onaj ko se posveti rješavanju sporova, prekidanju sukoba i popravljaju odnosa među ljudima ponekad ima potrebu za imetkom koji će dati kao naknadu, krvarinu ili radi zadovoljenja jedne od zavađenih strana, pa zbog toga može snositi trošak iz

vlastitog imetka. Zbog toga mu je dozvoljeno da uzme ono što je dao iz zekata, jer među kategorijama kojima pripada zekat, spomenutim u Allahovoj Knjizi, jesu i zaduženi, bilo da su se zadužili radi sebe ili radi drugih.

Popravljanje odnosa među zavađenima velika je i uzvišena zadaća koju su mnogi ljudi zapostavili, iako su u mogućnosti da je obavljaju. Mnogi sukobi nastaju zbog nebitnih razloga, a njihovo uklanjanje je lahko. Često postoji želja za pomirenjem kod obje strane, ali ih sprečava ponos i sujeta da se direktno povuku ili započnu pomirenje bez posrednika. Kada se pojavi posrednik, pomirenje među njima postaje lahko, jer oboje to zapravo žele.

Tada posrednik dobija veliku nagradu za mali trud i uspijeva spojiti dva srca koja su bila razjedinjena.

Ne postoji porodica niti pleme među čijim članovima postoji razilaženje i prekid odnosa a da u njima nema razumnih ljudi koji su u stanju potruditi se da uklone taj razdor i prekid veza. Međutim, nemar i zapostavljanje često stoje na putu tome.

Ne postoji mahala, državna institucija, firma ili ustanova među čijim članovima ima sukoba, a da u njoj nema sposobnih ljudi koji su u stanju izmiriti zavađene – posebno onih uglednih, imućnih i na položajima. Međutim, oni često u tome zapostavljaju svoju ulogu, pod izgovorom da se ne žele miješati u ono što ih se ne tiče, kako oni misle.

Njima je njihov dunjaluk uređen, pa im je svejedno ako se ljudi svađaju i međusobno nanose štetu! To je pretjerana sebičnost, ružna isključivost i lišavanje velikog dobra koje je Uzvišeni Zakonodavac obećao za popravljanje međuljudskih odnosa.

“Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici.” (El-Enfal, 1)

Ispravljanje nijeta

Onaj ko se posveti popravljanju odnosa među ljudima treba da iskreno usmjeri svoju namjeru radi Uzvišenog Allaha i da ne traži pohvalu niti zahvalnost ljudi. Ova velika zadaća često je povod za ugled, uzdizanje i priznanje, pa šejtan može kroz to ući čovjeku i pokvariti njegov nijet.

Uzvišeni Allah kaže o popravljanju odnosa među ljudima: “A onome ko to čini tražeći Allahovo zadovoljstvo, Mi ćemo mu dati veliku nagradu.” (En-Nisa, 114)

Također, treba da traži pomoć od Allaha, Uzvišenog, u svojoj zadaći, i da Ga moli da sjedini srca zavađenih i omekša ih da prihvate njegovu inicijativu, jer su srca u

Njegovoj ruci – On ih okreće kako hoće, približava ih i udaljava. Nema pomoći u pomirenju osim uz pomoć Allaha, Uzvišenog.

Onaj koji nastoji izmiriti ljude treba da se drži pravde u svom posredovanju; da ne naginje jednoj strani zbog njene snage i utjecaja, niti zbog njene upornosti i pritiska, pa da time učini nepravdu drugoj strani – jer bi se tako od pomiritelja pretvorio u nasilnika.

To je posebno važno ako ga obje strane prihvate kao presuditelja među sobom, pa on ipak nagne jednoj strani. Uzvišeni Allah naredio je pravednost među zavađenima riječima: “...onda ih po pravdi izmirite i budite pravični; Allah, zaista, voli pravične.” (El-Hudžurat, 9)

Neka se onaj koji miri ljude naoruža šerijatskim znanjem, ili neka pita učene o onome što mu je potrebno. Ako je spor oko imetka, nasljedstva ili zemlje, nužno je da prije nego što pristupi pomirenju zna šerijatski propis o tome. Može približiti zavađene strane i uvjeriti ih u potrebu pomirenja, a zatim im predložiti presuditelja kojim će obje strane biti zadovoljne.

Ako je spor između supružnika, potrebno je da poznaje njihova šerijatska prava, kako bi razlikovao onoga koji čini nepravdu od onoga kome se nepravda čini, te onoga koji griješi od onoga koji je u pravu – pa da upozori nasilnika na njegovu nepravdu, a onoga koji griješi uputi na njegovu grešku.

Jedna od mudrosti onoga koji miri ljude jeste da odabere pravi trenutak za pomirenje. Ne treba žuriti s tim odmah nakon svađe, prepirke ili sukoba, već treba sačekati dok se strasti smire, dok se zavađene strane priberu i vrate razboritosti, dok splasne nalet srdžbe i oslabi želja za osvetom – pa tek tada iznijeti svoju inicijativu za pomirenje.

Onaj koji miri ljude treba se ozbiljno potruditi da presiječe put prenositeljima tuđih riječi i smutljivcima kojima prija da među ljudima vlada mržnja. Oni se naročito aktiviraju u vremenima kriza, šire glasine i prenose riječi, pa zato treba upozoriti zavađene strane da ih ne slušaju, te im razjasniti njihovu laž i namjeru da posvađaju i unesu razdor među njima.

Onaj koji miri ljude treba birati najljepše riječi, omekšavati njihova srca i ukazivati im na bezvrijednost dunjaluka i svega što je na njemu – jer ne zaslužuje da se braća zbog njega međusobno zavađaju niti da se zbog njega prekidaju rodbinske veze. Treba ih podsjećati na smrt i na polaganja računa koje dolazi poslije nje.

Također ih treba savjetovati tekstovima iz Kur’ana i sunneta, jer su oni najjače sredstvo odvrćanja za vjernika. Podsjetit će ih da se njihova dobra djela zadržavaju i ne izlažu Uzvišenom Allahu i da ih On odgađa sve dok se ne pomire.

U hadisu Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Džennetska vrata otvaraju se ponedjeljkom i četvrtkom, pa se oprostí svakom robu koji Allahu ne pripisuje druga, osim čovjeku koji je sa svojim bratom u mržnji i zavadi. Tada se kaže: ‘Ostavite ovu dvojicu dok se ne pomire! Ostavite ovu dvojicu dok se ne pomire! Ostavite ovu dvojicu dok se ne pomire!’” (Muslim)

Ako je njihov spor doveo do prekida rodbinskih veza, treba im pojasniti težinu takvog stanja i da u Džennet neće ući onaj koji prekida rodbinske veze, i da je rodbinska veza povezana sa Milostivim – ko je održava, Allah će njega paziti, a ko je prekida, Allah će prekinuti vezu s njim, kao što stoji u hadisima.

Ako su se zbog sukoba međusobno udaljili i prestali komunicirati, treba ih podsjetiti na opasnost napuštanja brata muslimana i da nije dozvoljeno muslimanu da napusti svoga brata više od tri dana.

Ako je spor između supružnika, treba svakome od njih pojasniti prava koja drugi ima nad njim, te ih podsjetiti na riječi Uzvišenog: “Ako oni žele izmirenje, Allah će ih pomiriti” (En-Nisa, 35).

Ako se jedan od zavađenih opravdava time da se zavjetovao da neće popustiti ili da se zakleo da se neće pomiriti – što se često dešava među dužnicima i zavađenima – treba ga podstaći da učini iskup (kefaret) za svoju zakletvu i da se pomiri sa svojim bratom.

Kao dokaz navodi se ajet: “I neka vam zakletva Allahom ne bude prepreka da dobro činite, da se Allaha bojite i ljude mirite. A Allah je Onaj Koji sve čuje i Onaj Koji sve zna!” (El-Bekara, 224).

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: “To je čovjek koji se zakune da neće održavati rodbinske veze, pa mu je Allah dao izlaz u iskupljenju (kefaretu) i naredio mu da se ne pravda Allahom, već da se iskupi za svoju zakletvu.”

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko se zakune na nešto pa vidi da je nešto drugo bolje od toga, neka učini ono što je bolje i neka se iskupi za svoju zakletvu.” (Muslim)

Nema sumnje da je pomirenje bolje od razdora, održavanje veza bolje od njihovog prekidanja, a ljubav preča od mržnje.

“KOLIKO GOD ZNAČAJNA ULOGA HATIBA BILA ZA USPJEH NJEGOVE HUTBE,
NIŠTA MANJE NE ZAOSTAJE NI ODABIR TEME, ODNOSNO MATERIJE
KOJU TOKOM HUTBE ELABORIRA.” (PREPOROD)

HUTBE

Onoga ko nastoji popraviti međuljudske odnose obaveza je podržati i ohrabriti, riječju i djelom, te mu pomoći onim što mu je potrebno od ugleda i imetka. Jer, popravljanje odnosa donosi svima dobro, ljubav i složnost, dok kvarenje odnosa šteti cijelom društvu zbog mržnje, zlobe, zločina i želje za osvetom koja se tada širi među ljudima.

Onaj kome njegov brat dođe s namjerom pomirenja treba to prihvatiti, pomoći mu u tome i nastojati da bude bolji od druge strane – a bolji je onaj koji prvi nazove selam.

“Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, milosrdan i milostiv.” (El-Hašr, 10)

